

עת"א 16515/07/19 - מחמד אבו זאייד נגד שרות בתי הסוהר

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

עת"א 16515-07-19 אבו זאייד(עציר) נ' שרות בתי הסוהר-מחלקת האסיר - זימונים ואח'

בפני	כב' השופט אהרון משניות
העותר	מחמד אבו זאייד (עציר)
	באמצעות ב"כ עו"ד מוטי אזולאי ועו"ד אור בן נתן
נגד	שרות בתי הסוהר
המשיב	באמצעות ב"כ עו"ד ליאת רותם

פסק דין א. כללי

העותר הוא שפוט פלילי אשר נדון ל-6 שנות מאסר, במסגרת ת"פ 49050-06-13 (מחוזי באר שבע) החל מיום 26.5.13 (להלן: תקופת המאסר הראשונה). בעודו מרצה את עונשו, ביום 2.11.16, נגזר על העותר עונש מאסר נוסף, במסגרת ת"פ 53144-08-15 (שלום באר שבע), של 23 חודשי מאסר ועוד 23 ימי מאסר בפועל, בקיזוז ימי מעצרו, כאשר בית המשפט קבע כי 9 חודשים מתוכם ירוצו במצטבר, והיתרה בחופף למאסרו הראשון (להלן: תקופת המאסר השנייה).

העותר הגיש בקשה לשחרור מנהלי בגין תקופת המאסר השנייה בפני עצמה, ובקשתו נדחתה בטענה כי יש להתייחס לשתי תקופות המאסר שמצטברות זו לזו כתקופת מאסר אחת, ולכן מדובר בתקופה שחורגת מהעונש המרבי שנקבע ע"י המחוקק לשחרור מנהלי - 4 שנות מאסר.

מכאן עתירה זו, כאשר לטענת העותר טעה המשיב בהחלטתו שלא להתייחס למאסר השני כיחידת מאסר עצמאית, שעומדת בתנאים שמזכים בשחרור מנהלי, ולכן מבקש העותר כי בית המשפט יורה על שחרורו המנהלי, לפי סעיף 68א לפקודת בתי הסוהר.

ב. טענות הצדדים

ב"כ העותר טוען, כי העובדה שבית המשפט קבע בגזר הדין שתקופת המאסר השנייה תרוצה במצטבר לתקופת המאסר הראשונה, אין משמעה כי יש לראות את שתי תקופות המאסר שנגזרו על העותר בגין שני התיקים, כתקופת מאסר ארוכה אחת, שכן בעת הגשת הבקשה לשחרור מנהלי, העותר סיים כבר לרצות את תקופת המאסר הראשונה, והיה

עמוד 1

למעשה בעיצומו של ריצוי תקופת המאסר השנייה. לכן, לטענתו יש להתייחס לתקופת המאסר השנייה כעל תקופת מאסר עצמאית, שאיננה קשורה לתקופת המאסר הראשונה, ומאחר ומדובר בתקופה של פחות מ-4 שנים, היא נכנסת לגדרו של סעיף 68א לפקודת בתי הסוהר, שמזכה את העותר בשחרור מנהלי, בהתאם לכללים שנקבעו בפקודה.

ב"כ העותר הוסיף, כי העובדה שהמשיב מחשב את תקופות מאסרו של העותר כיחידה אחת שאיננה מחולקת למספר מאסרים, פוגעת בתכלית החוק ויש בה פגיעה בעיקרון השוויון בפני החוק, שכן על פי שני הקריטריונים שמתווה החוק: האחד חומרת העבירה והשני תקופת המאסר שתהיה פחות מ-4 שנים, המסקנה המתבקשת מהם היא כי העותר זכאי לקיצור מנהלי.

ב"כ העותר הפנה לעניינו של אחיו של העותר וטען לאפליה בין השניים, שכן אחיו סיים לרצות את מאסרו לתקופה של 3.5 שנים, שוחרר לתקופה קצרה של חודשיים, וחזר לרצות את המאסר שנגזר עליו בתיק הנוכחי, ובכל זאת זכה לניכוי מנהלי בגין שני המאסרים, ואין הצדקה להפלות בין העותר ובין אחיו.

מנגד, טען המשיב, כי יש להתייחס לשתי תקופות המאסר כאל תקופה אחת רצופה, תוך שהוא מפנה לסעיף 45 (ג) לחוק העונשין, התשל"ז - 1977, לפיו "מי שנידון לשתי תקופות מאסר או יותר שאחת מהן חופפת בחלקה את האחרת, אין עליו לאחר שנשא תקופת המאסר האחת, אלא שארית תקופת המאסר האחרת שאיננה חופפת". המשיב הוסיף וטען כי נסיבותיו של העותר שונות בתכלית מנסיבותיו של אחיו, שכן להבדיל ממנו, העותר מרצה את שני המאסרים ברצף. לכן, לטענתו, העותר אינו זכאי לקיצור מנהלי ויש להורות על דחיית העתירה.

המחלוקת בין הצדדים מתמקדת למעשה בשאלה כיצד יש להתייחס לתקופת מאסר נוספת, שהוטלה על אסיר שכבר מרצה עונש מאסר, כאשר תקופת המאסר השנייה מרוצה במצטבר לתקופת המאסר הראשונה: האם יש להתייחס אליה כתקופת מאסר עצמאית שאינה קשורה לתקופת המאסר הראשונה, או שמא הריצופות שבריצוי שתי תקופות המאסר מחייבת להתייחס לשתי התקופות הללו כאל תקופת מאסר ממושכת אחת.

ג. דיון והכרעה

1. המסגרת הנורמטיבית

סימן ט1 לפקודת בתי הסוהר [נוסח חדש], תשל"ב - 1971 מסדיר את הנושא של שחרור מנהלי של אסירים, וסעיף 68א שבסימן זה הוא סעיף ההגדרות בסימן, ולהלן שתי הגדרות שרלוונטיות לענייננו:

"אסיר" -

(1) אסיר שפוט לתקופת מאסר שאינה עולה על ארבע שנים;

(2) אסיר שפוט לתקופת מאסר העולה על ארבע שנים, שוועדת השחרורים החליטה

לגביו שישוחרר על-תנאי מנשיאת יתרת תקופת מאסרו לפי סעיפים 3, 4 או 5 לחוק

שחרור על-תנאי ממאסר, התשס"א-2001;

עמוד 2

...

"שחרור מנהלי" - שחרור אסירים טרם זמן לפי סעיף 68ג;

סעיף 68ג מפרט את הפרוצדורה שבהתאם לה מפעיל נציב שב"ס את סמכותו להורות על שחרור מנהלי, והוא פחות רלוונטי לענייננו. לעומת זאת, סעיף 68ה רלוונטי מאוד, והוא קובע כי דין שחרור מנהלי כדין שחרור על תנאי. בשל חשיבותו הוא יובא כלשונו: **"שחרור מנהלי, יראוהו כשחרור על-תנאי כמשמעותו בחוק שחרור על-תנאי ממאסר, תשס"א-2001, והוראות החוק האמור יחולו על שחרור מנהלי, בשינויים המחויבים".**

סעיף 68ה מפנה למעשה להוראות משלימות בחוק שחרור על תנאי ממאסר, וההוראות הרלוונטיות לענייננו הן ההגדרה של תקופת מאסר לעניין חוק זה, שמופיעה בסעיף 1 לחוק, שהוא סעיף ההגדרות, לאמור: **"מאסר" - מאסר שנגזר במשפט פלילי, למעט מאסר בשל אי תשלום קנס".**

כמו כן, סעיף 8(א) לחוק שחרור על תנאי ממאסר, אשר קובע כיצד יש לחשב תקופת מאסר, וזה לשונו: **"תקופת המאסר לעניין שחרור על-תנאי, תהיה סך כל תקופות המאסר שעל האסיר לשאת בזו אחר זו, למעט תקופת מאסר שעל האסיר לשאת בשל ביטול שחרורו על-תנאי".**

הוראת חוק נוספת, שמשלימה את המסגרת הנורמטיבית שנדרשת לצורך הכרעה בענייננו, היא סעיף 45(ג) לחוק העונשין, אשר דן בחישוב מאסר חופף, וזה לשונו: **"מי שנידון לשתי תקופות מאסר או יותר שאחת מהן חופפת בחלקה את האחרת, אין עליו, לאחר שנשא תקופת המאסר האחת, אלא שארית תקופת המאסר האחרת שאינה חופפת".**

פקודת בתי הסוהר אינה עוסקת בחישוב תקופות מאסר, וכאמור לעיל נושא זה מוסדר בסעיף 8(א) לחוק שחרור על תנאי ממאסר, אשר פקודת בתי הסוהר קובעת שהוראותיו "יחולו על שחרור מנהלי בשינויים המחויבים". המסקנה המתבקשת מכל האמור לעיל היא כי חישוב תקופת המאסר לעניין השחרור המנהלי, צריך להיעשות בהתאם לאמור בסעיף 8(א) הנ"ל, על כל המשתמע מכך.

2. מן הכלל אל הפרט

על רקע האמור לעיל, אבחן את הנסיבות שלפנינו. כאמור לעיל, העותר הוא שפוט פלילי אשר נדון לשש שנות מאסר בפועל, במסגרת ת"פ 49050-06-13 (מחוזי באר שבע) החל מיום 26.5.13, ובעודו מרצה את תקופת המאסר הראשונה, ביום 2.11.16, נגזר על העותר עונש מאסר נוסף, במסגרת ת"פ 53144-08-15 (שלום באר שבע), והוא החל לרצות תקופת מאסר שנייה של 23 חודשי מאסר ועוד 23 ימי מאסר בפועל, בקיזוז ימי מעצרו.

בגזר הדין המקורי נרשם כי מתוך עונש המאסר בתיק הנוסף, 9 חודשים ירוצו במצטבר, והיתרה בחופף למאסרו הראשון. אולם שלושה חודשים לאחר מכן, ביום 1.2.17 הוגשה בקשה בהסכמה לתיקון הכרעת הדין וגזר הדין, ובית המשפט נעתר לבקשה, ונתן תוקף של החלטה להסכמה בין הצדדים. לכן, הניסוח המעודכן של גזר הדין הוא כי על הנאשם, הוא העותר דן, יוטלו "23 חודשים ו-23 ימים בקיזוז תקופת מעצרו מיום 10.8.15 ועד ליום מתן גזר הדין 2.11.16 (סה"כ תקופת מעצר של 14 חודשים ו-23 ימים). כל זאת, **במצטבר לתקופת המאסר אותה מרצה**" (הנוסח וההדגשה במקור - א.מ.).

ב"כ העותר, ביקש למצוא בשינוי הנוסח של גזר הדין, תימוכין לטענתו כי יש להתייחס לתקופת המאסר השנייה, כאל

תקופת מאסר נפרדת לעניין חישוב השחרור המנהלי, אולם אני סבור שהסמנטיקה אינה משנה את המהות. בין אם לפי הנוסח המקורי של גזר הדין, ובין אם לפי הנוסח המעודכן של גזר הדין, המשמעות המעשית לעניין אופן ריצוי עונשי המאסר זהה: לפי שני הנוסחים, מדובר על כך שתקופת המאסר השנייה תרוצה במצטבר, ובצמוד, לתקופת המאסר הראשונה, באופן שלמעשה מדובר בתקופת מאסר רציפה אחת, שמורכבת משני גזרי דין שונים.

כך מתבקש גם לפי סעיף 45(ג) לחוק העונשין שנזכר לעיל, אשר קובע את המובן מאליו, כי מי שנדון לכמה תקופות מאסר, שאחת מהן חופפת בחלקה את האחרת, צריך לרצות לאחר תקופת המאסר הראשונה, רק את יתרת תקופת המאסר השנייה שאיננה חופפת את הראשונה.

כפי שציינתי לעיל, פקודת בתי הסוהר, שמכוחה מתבצע השחרור המנהלי, איננה עוסקת בחישוב תקופות המאסר, אולם סעיף 68 לפקודה קובע כי דין שחרור מנהלי כדין שחרור על תנאי, וההוראות שבחוק שחרור על תנאי ממאסר יחולו גם על שחרור מנהלי בשינויים המחויבים. בעניין שחרור על תנאי יש הוראה מפורשת כיצד יש לחשב את תקופות המאסר, בסעיף 8(א) לחוק, אשר קובע במילים ברורות, כי לעניין זה תקופת המאסר **"תהיה סך כל תקופות המאסר שעל האסיר לשאת בזו אחר זו, למעט תקופת מאסר שעל האסיר לשאת בשל ביטול שחרורו על-תנאי"**, והוראה זו חלה גם על שחרור מנהלי, מכוח האמור בסעיף 68 לפקודת בתי הסוהר.

בנסיבות שלפנינו, תקופת המאסר השנייה איננה תקופת מאסר בשל ביטול שחרור על תנאי, ולכן אין מנוס מהמסקנה כי תקופת המאסר השנייה אינה עומדת בפני עצמה, אלא היא מצטרפת לתקופת המאסר הראשונה. התוצאה היא אפוא כי לעניין השחרור המנהלי, לא מדובר בתקופת מאסר של פחות מ-4 שנים, אלא בתקופת מאסר כוללת של **"סך כל תקופות המאסר שעל האסיר לשאת בזו אחר זו"**, כלשונו של סעיף 8(ה) לחוק האמור, אשרמסתכמת לפי החישוב של המשיב בתגובה המשלימה מיום 25.9.19, ב-6 שנים, 8 חודשים ו-29 ימים.

אוסף עוד כי מסקנה זו מתבקשת גם מהתכלית של השחרור המנהלי, אשר אמנם נועדה מצד אחד לצמצם את הפער שבין תקן הכליאה ובין תפוסת האסירים, אולם מצד שני איננה מתעלמת מהאינטרס הציבורי, אשר מחייב לתת משקל גם לחומרת העבירה. שיקול זה בא לידי ביטוי בתנאי של תקופת מאסר שאינה עולה על 4 שנים, כרף עליון שמעבר לו אסיר אינו זכאי לשחרור מנהלי, שנוסף להגדרת אסיר שבסעיף 68א, בתיקון מס' 41 לפקודה.

בית המשפט העליון עמד בהרחבה על המשמעות של התיקון האמור בעניין **ניזרי**, ובשל חשיבות הדברים, אביאם כלשונם:

[...] התכלית היא התמודדות עם מצב בו תפוסת האסירים עולה על תקן הכליאה. כדי לשמור על איזון בין יעדי הענישה והתכלית האמורה, יש לקבוע אילו אסירים יזכו לשחרור מנהלי. כך ייווצר איזון ראוי בין הצורך לפנות מקום בבתי הסוהר לבין ההגנה על האינטרס הציבורי... בתיקון 41 לפקודה נוסף הקריטריון של תקופת מאסר שאינה עולה על ארבע שנים. מטרת התיקון הייתה להתחשב בחומרת מעשיו של האסיר

ובמסוכנותו לציבור.

...

באיזון שנקבע במסגרת תיקון 41 לפקודה נלקחות בחשבון, בין היתר, חומרת מעשיו של האסיר ומסוכנותו. אלה "נמדדות" גם באמצעות אורך תקופת המאסר שהושתה עליו בגזר הדין. מכאן הקו המפריד בין מאסר לתקופה העולה על ארבע שנים למאסר לתקופה קצרה יותר... ככל שהעבירה חמורה יותר, כך חלשה יותר ההצדקה להתערבות ולהקלה בעונש בצורת שחרור מהלי. תקופת מאסר שאיננה ארוכה - ארבע שנות מאסר ופחות מכך, מאפשרת התחשבות מסוימת בשיקולים מנהליים [...] (רע"ב 1049/15 ניזרי נ' שירות בתי הסוהר (פורסם בנבו, 18.6.2015) פס' 5 לפסק דינו של השופט הנדל).

על רקע האמור, אני סבור כי כאשר עסקין בעותר, שתקופת מאסרו הראשונה עמדה על 6 שנות מאסר, ובעודו מרצה את עונשו, נגזר עליו עונש מאסר נוסף, שבית המשפט קבע כי חלק ממנו ירוצה במצטבר לתקופת המאסר הראשונה, התמונה הכוללת היא של אסיר שנשקפת ממנו מסוכנות, ברף של חומרה שאינו מאפשר הקלה בעונשו, במסלול של שחרור מנהלי.

במילים אחרות, האיזון הנדרש בין רווחת האסירים והפחתת הצפיפות בבתי הסוהר, ובין הגנה על שלומו של הציבור מפני מסוכנותם של אסירים שחומרת עונשם מלמדת על מסוכנותם, אינו מאפשר להתייחס לתקופת המאסר השנייה כאל תקופה עצמאית, במנותק מתקופת המאסר הראשונה, אלא מחייב התייחסות כוללת לכל תקופות המאסר שמצטברות זו לזו, כפי שאכן נקבע במפורש בסעיף 8(א) לחוק שחרור על תנאי ממאסר. זאת, מפני שלעניין זה של שחרור מנהלי, לא מדובר בחישוב טכני, אלא בבחינה מהותית של מידת המסוכנות של האסיר, שאחד המדדים לה הוא תקופת המאסר הכוללת שנגזרה עליו.

ד. סוף דבר

סוף דבר, כאמור לעיל, באתי לכלל מסקנה כי לעניין תחולת השחרור המנהלי, יש לחשב את תקופת המאסר השנייה שמרצה העותר, כמצטברת לתקופת המאסר הראשונה, ולא ניתן להתייחס אליה כאל תקופת מאסר עצמאית, גם מפני שכך נקבע במפורש בסעיף 8(א) לחוק שחרור על תנאי ממאסר שחל גם על שחרור מנהלי, וגם מפני שתוצאה זו מתבקשת מהתכלית של השחרור המנהלי, שנותנת משקל גם לחומרת העבירה.

נוכח האמור, אני סבור כי צדק המשיב כאשר קבע שהעותר אינו עומד בתנאי הסף של אסיר ששפוט לתקופת מאסר שאינה עולה על 4 שנים, ולכן אינו זכאי לשחרור מנהלי מוקדם, לפי סימן 10 לפקודת בתי הסוהר.

לפיכך, העתירה נדחית.

ניתן היום, ו' חשוון תש"פ 4 בנובמבר 2019, בהעדר הצדדים.

עמוד 5

אהרון משניות, שופט